

Związek Harcerstwa Polskiego
Namiestnictwo Drużyn Nieprzetartego
Szlaku
w Hufcu Ruda Śląska

NIEZBĘDNIKI DRUŻYNOWEGO
NIEPRZETARTEGO SZLAKU
Biblioteczka Drużynowego

Materiał metodyczno- repertuarowy
do użytku wewnątrz organizacyjnego
Hufiec Ruda Śląska 2007 r.

My instruktorzy NS-u
Chcący już unikać stresu
Który nam posiwił włosy
I nam niszczy piękne głosy
A co gorsza spać nam nie daje w nocy
Bo z nikąd nie mamy pomocy

I jako żywo wieść nas raduje
Dla nas niezbędnik się produkuje
Tęgie głowy się zebrały
Nad powstaniem niezbędnika dumały
Bardzo dużo pięknych treści
Ten niezbędnik nam zamieści
Super praca jest wynikiem
Że nam Gabi namiestnikiem
Żadna treść nam nie uciecze
Bo namiestnik trzyma pieczę

Choć w niezbędniku jest mnóstwo treści
My chcemy aby tam jeszcze zmieścić:

- o żeby było musztry dużo
- o gdzie się skryć przed wielką burzą
- o jak harcerskie robić węzły
- o jak meldować w sposób zwięzły
- o jak przechowywać skarpetki
- o jak się golić bez żyletki
- o jak se radzić bez widelca
- o jak scyzoryk kupić w Kielcach
- o jak rozpoznać świata strony
- o jak mundur zrobić ze słomy
- o gdzie się schować w ciemnym lesie
- o ile razy echo niesie
- o jak przez rzekę przejść na bosą
- o i uchronić się przed osą
- o co zrobić, gdyż jest na warcie – by Cię nie minęło żarcie
- o jak się stawia namiot w rzece
- o jak z hańskijzy zrobić świecę
- o jak bałwana zrobić w lecie
- o jak się wianki zimą plecie
- o jak wędrować bez jedzenia – gdy wokoło nie ma cienia?
- o co powiedzieć komendantce – by się znaleźć z nią na randce
- o co zaś szepnąć oboźnemu – by się schował jak struś emu
- o jak drużynę poprowadzić – by się z niczym nie wyzdradzić
- o jak prowadzić ma się zbiórki – gdy jest sezon na ogórki
- o jak zrobić piękną harcówkę gdy się ma li tylko stówkę

- ⊖ jak sprzęt kupować po trosze, kiedy się nie śmierdzi groszem
- ⊖ jak wycieczki piesze robić, kiedy nikt nie lubi chodzić
- ⊖ jak pociągiem podróżować i w „wc” się szybko schować
- ⊖ jak można łązić po dach, co by nie narobić klachów
- ⊖ jak wytrzymać trza w harcówce, gdy harcerze po grochówce

odpowiedzi na te nurtujące pytania
niech niezbędnik ten odśłania

Żeby mieć dużo uciechy – pragniemy aby ten niezbędnik wnet dotarł pod strzechy !!!!!

Szczęśliwe jest dziecko,
które odnajdzie na każdym etapie drogi
wychowawcę zdolnego do udzielenia
mu pomocy w stopniowym zdobywaniu sił
i zapału koniecznych do wypełniania
jego ludzkiego przeznaczenia

M. Debesse

WSTĘP –WARTO PRZECZYTAĆ

Pomysł przygotowania poradnika dla drużynowego Nieprzetartego Szlaku zrodził się już kilka lat temu. Dopiero jednak w tym roku udało się przygotować broszurkę którą oddajemy do Twoich rąk. Nie uda się stworzyć poradnika który odpowiadałby na wszystkie pytania, byłby rozwiązaniem wszystkich problemów. W harcerskich biblioteczkach brakuje publikacji z tego zakresu dlatego celem naszej broszurki jest przekazanie niezbędnej wiedzy potrzebnej na początku pracy z Drużyną Nieprzetartego Szlaku skupiającą w swych szeregach dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną. Drużynowi w drużynach NS to najczęściej nauczyciele bardzo dobrze znający potrzeby swoich wychowanków, ale nie zawsze biegli w „sztuce prowadzenia drużyny harcerskiej”. Zdarza się jednakże, że drużynę taką zechce poprowadzić instruktor któremu potrzebna jest niezbędna wiedza z zakresu pedagogiki specjalnej, szczególnie oligofrenopedagogiki dotycząca specyfiki rozwoju dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Myślę, że każdy z nich znajdzie w naszym niezbędniku wskazówki, które poprowadzą go Nieprzetartym Szlakiem.

Przy tworzeniu „niezbędnika” korzystałam z opracowań zgromadzonych w Biblioteczce Metodycznej drużynowego i nauczyciela, własnych materiałów i doświadczeń zgromadzonych w czasie pracy z zuchami i harcerzami NS, doświadczeń i materiałów innych instruktorów Namiestnictwa NS, oraz publikacji naukowych z zakresu Psychologii Klinicznej i Pedagogiki Specjalnej ”.

Życzę Ci radości płynącej z prowadzenia drużyny NS , a przede wszystkim sukcesów na harcerskim Nieprzetartym Szlaku

Miłej zabawy, czuwaj !
Phm. Gabriela Gajdzik
oraz współautorzy

1. WSTĘP

Krótką historia Nieprzetartego Szlaku

Nieprzetarty Szlak już niebawem będzie obchodził jubileusz 50 - lecia., ale początki pracy z niepełnosprawnymi sięgają znacznie dalej niż 50 lat wstecz. Już w 1908 roku twórca ruchu skautowego Robert Baden-Powel zauważył, że skauting daje dzieciom niepełnosprawnym szansę na lepsze i pełniejsze życie, nadzieję oraz okazje do przeżycia niejednej przygody.

W 1912 roku twórca polskiego harcerstwa Andrzej Małkowski założył we Lwowie pierwszą drużynę dla dzieci niedostosowanych społecznie.

W 1920 roku w Warszawie powstały: Pierwsza Drużyna Głuchoniemych Harcerzy im. T. Kościuszki i Pierwsza Drużyna Głuchoniemych Harcerek im. Królowej Jadwigi.

W 1930 roku w Warszawie powołany został Referat Drużyn Specjalnych Głównej Kwatery ZHP

W 1939 roku nastąpił rozwój drużyn harcerskich działających w szkołach specjalnych, sierocińcach, prewentoriach, sanatoriach zakładach dla dzieci „moralnie zaniedbanych” Organizowane były kursy dokształcające i konferencje dla personelu tych placówek, aby przenieść metodę harcerską do zamkniętych placówek wychowawczych i zdrowotnych. Czas okupacji to, jak w całym związku zahamowanie rozwoju, albo przejście do konspiracji. W przypadku drużyn specjalnych wiele z nich działało pod szyldami legalnych w tym okresie organizacji charytatywnych, takich jak np. Rada Główna Opiekuńcza.

Po wyzwoleniu powstały nowe drużyny specjalne, zaczęły się spotykać na pierwszych zlotach:

1958 I Krajowy Zlot Harcerzy Niesłyszących we Wrocławiu

1958 rok Kurs dla wychowawców sanatoriów dziecięcych, którego komendantką była dziś już legenda NS hm. Maria Łyczko. Podczas kursu rabczańskiego harcerski ruch na rzecz dzieci niepełnosprawnych przyjął nazwę Nieprzetarty Szlak. Tak powstał ruch który przez następne dziesięciolecia objął swoim oddziaływaniem tysiące dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Na przestrzeni lat dla każdej z grup, dla każdego rodzaju niepełnosprawności opracowano wiele specyficznych form pracy.

Kolejną ważną datą jest 1969 rok w którym ZHP przyjął do realizacji program Odkrywcy Nieznanego Świata. Jego ideą było przybliżenie świata osób niepełnosprawnych zuchom, harcerzom i instruktorom. Program był odpowiedzią na szerzącą się ideę integracji. Uzyskał pierwszą nagrodę w konkursie PFRON im. Prof. Wiktora Degi na najlepsze rozwiązanie dla osób niepełnosprawnych.

Harcerze NS są pełnosprawnymi członkami Związku naszą te same odznaki i mundury, zdobywają te same stopnie i sprawności, realizują ten sam program i zadania co harcerze działający w innych drużynach. Niweluje to u dzieci niepełnosprawnych poczucie inności i mniejszej wartości. ZHP zawsze w całej swojej historii integrował wszystkie dzieci.

Drużyny "Nieprzetartego Szlaku" biorą dziś udział we wszystkich poczynaniach Związku, rywalizując z innymi drużynami, zajmując często czołowe miejsca. To właśnie daje im siłę zwalczania kompleksów związanych z chorobą czy kalectwem, pokonywania trudności, samowychowania i resocjalizacji. Ma to również ogromne znaczenie dla harcerzy z "normalnych" drużyn: uczy ich szacunku i zrozumienia dla niepełnosprawnych kolegów

2. Upośledzenie i tolerancja

To nie ja jestem bezwartościowy,
to postawy ludzi wobec mnie próbują pozbawić mnie wartości.
L.C. Pogrwbin

Dziecko głębiej upośledzone umysłowo nigdy nie wyzdrowieje, bo upośledzenie nie jest chorobą. Nigdy również nie nastąpi taki skok w jego rozwoju poznawczym, że osiągnie mieszczący się w granicach normy iloraz inteligencji. Takiego cudu nie będzie, z upośledzenia umysłowego dziecko nie wyrośnie. Na zawsze pozostanie ono jego istotną częścią, ale nie jest przecież ono nim samym, żadna etykieta bowiem nie definiuje ani nie wyznacza wszystkich aspektów ludzkiego życia.

Problematyka rehabilitacji (rewalidacji) osób upośledzonych umysłowo jest przedmiotem zainteresowań wielu dyscyplin naukowych, a szczególnie pedagogiki specjalnej. Na przestrzeni ostatnich lat zachodzą w niej istotne przeobrażenia w obrębie postaw, jakie przejawiają zarówno profesjonaliści jak i coraz szersze kręgi społeczeństwa do tej kategorii osób niepełnosprawnych.

Coraz częściej mówi się o normalizacji życia i o prawach osób upośledzonych umysłowo. Aby jednak móc z nich korzystać, osoba upośledzona umysłowo musi je znać i umieć je egzekwować. Musi również posiadać niezbędne umiejętności, konieczne, aby jej dorosłe życie stało się w miarę normalne i samodzielne, czyli musi być przygotowana do dorosłości. Jeśli chcemy wspomóc rozwój wszelkich potencjalnych zdolności i umiejętności dziecka upośledzonego umysłowo w takim stopniu, aby mogło ono sprostać zadaniom, które postawi przed nimi życie człowieka dorosłego, to musimy pamiętać o tym, iż jedyną drogą wiodącą do tego celu jest stworzenie mu warunków aktywnego uczestnictwa w życiu bliższego i dalszego otoczenia. Gromadzenie doświadczenia będzie sprzyjać jego pełnemu rozwojowi. Potrzebę niezależnego funkcjonowania należy uznać za jedną z dominujących potrzeb osób upośledzonych umysłowo. Celem rehabilitacji nie powinna być zatem nadmierna kompensacja pewnych braków, ale rozwijanie tych umiejętności, które będą im potrzebne w późniejszym życiu, tzn. w wykonywaniu codziennych czynności oraz w realizacji kontaktów społecznych. Szkoła specjalna, jako placówka organizująca świadomie i celowo proces rewalidacji dzieci upośledzonych umysłowo, ma niewątpliwie bardzo poważny udział również w działaniach środowiska społecznego, ukierunkowując i przyspieszając optymalnie wszystkie dziedziny rozwoju, a więc również sferę społeczną, emocjonalną i motoryczną.

Również zajęcia pozalekcyjne i terapia zajęciowa stanowią niewyczerpane źródło możliwości wychodzenia naprzeciw specjalnym potrzebom rozwojowym dziecka o obniżonej sprawności umysłowej. Jedną z form takich zajęć jest praca i zabawa w drużynie harcerskiej „Nieprzetarty Szlak”

Drużyna "Nieprzetartego Szlaku" to próba pokazania innego sposobu na życie dzieciom i młodzieży, która pochodząc z różnych środowisk, nie spotkała w swoim życiu zbyt wielu przykładów i wzorców. Nasz harcerski sposób na życie ma im przecież tyle do

zaoferowania. Zbiórka harcerska różni się od zwykłej lekcji szkolnej. Uważa się harcerski system wychowawczy za najlepszy z możliwych systemów wychowawczych. Rzecz w tym by go umieć twórczo dostosowywać-operując zmiennymi elementami metody, metodyką, programem, rozwiązaniami organizacyjnymi - do miejsca, organizacji, czasów. Instruktorzy „Nieprzetartego Szlaku” to zwolennicy harcerstwa otwartego tzn. takiego, w którym wspólne ideały realizowane są harcerską metodą w sposób, który każdemu z instruktorów wydaje się najlepszy. Zmierzają do jednego celu różnymi drogami, ale zgodnymi z ideałami harcerskimi. Oferta technik harcerskich musi być ograniczona ze względu na różne niepełnosprawności dzieci. Każdy instruktor musi znać aktualny stan zdrowia i możliwości wysiłkowe harcerzy oraz dostosować do nich program każdej zbiórki. Starają się organizować pracę harcerską, aby zaspakajała ona potrzeby każdego dziecka - potrzebę bezpieczeństwa i przygody, potrzebę kontaktu z rówieśnikami i potrzebę sukcesu, potrzebę współdziałania i zdrowej rywalizacji-wreszcie potrzebę zabawy. Dostosowanie programów do działalności drużyn „Nieprzetartego Szlaku” nie może oznaczać rezygnacji z dyscypliny i przestrzegania Prawa Harcerskiego. Głównym zadaniem drużyn jest realizacja i przestrzeganie tegoż prawa.

W przypadku młodzieży z upośledzeniem umysłowym bardzo ważne jest nie teoretyczne zapoznanie jej z poszczególnymi punktami harcerskiego dekalogu, ale ukazanie tych punktów w codziennym życiu po to, by lepiej je mogła zrozumieć i wykorzystać do kształtowania osobowości. Pomogą im w tym nauczyciele- instruktorzy ponieważ nauczyciel znaczy dużo, ale nauczyciel instruktor harcerski znaczy jeszcze więcej. Harcerstwo definiuje się często jako organizację wychowawczą, której celem jest wychowanie obywatelskie, a metoda harcerska mówi o osobistym przykładzie instruktora jako źródła sukcesu wychowawczego.

3. Istota upośledzenia umysłowego.

R. Heber w podręczniku terminologii i klasyfikacji niedorozwoju umysłowego stwierdza:

(.....) Przez niedorozwój umysłowy rozumie się niższą od przeciętnej ogólną sprawność intelektualną, która powstała w okresie rozwojowym i jest związana z jednym lub więcej zaburzeniami w zakresie dojrzwania, uczenia się i społecznego przystosowania (Clarke 1969, s 69)

Dziecko – nasz zuch, harcerz o nietypowym rozwoju może i potrafi być aktywnym partnerem w gromadzie zuchowej, bądź drużynie harcerskiej, mimo swych trudności w przyswajaniu wiedzy z tego samego programu drużyny, jeśli eksponować się będzie wspólne korzyści emocjonalnego i społecznego kontaktu wynikające z integracji rówieśniczej, oraz wtedy kiedy otrzyma wszystkie niezbędne środki i odpowiednie wsparcie wychowawcy – drużynowego Wychowawcy – drużynowi harcerscy pracujący w drużynach NS powinni być do tego przygotowani pod względem kompetencyjnym (wiedza o dzieciach z nietypowym rozwojem, ich niepowodzeniach szkolnych), koncepcyjnym (podstawowa wiedza dotycząca znajomości różnych form, metod i technik postępowania psychologicznego i pedagogicznego), oraz kondycyjnym (optymizm, otwarcie na ludzi z odmiennym rozwojem, pozytywne nastawienie na wzajemną komunikację i integrację).

Oto ogólna symptomatologia upośledzenia umysłowego: (wg H. Natowskiej „Opóźnienia i dysharmonie rozwoju dziecka”

1. W rozwoju intelektualnym nie dochodzi do wytworzenia wyższych form myślenia pojęciowego i abstrakcyjnego. Rozwój osiąga poziom myślenia konkretnego.

2. Mowa rozwija się ze znacznym opóźnieniem, słownik jest ubogi, mogą występować różne rodzaje wad wymowy.

3. Opóźnienia rozwoju innych funkcji poznawczych: spostrzegania, pamięci, uwagi mają różny stopień głębokości. Zdarzają się dzieci o wybitnie dobrej pamięci maskującej niedobory myślenia. Dzięki temu przyswajają sobie słownictwo, prawidłowości gramatyczne, lecz są zdolne jedynie do reprodukcji przyswojonych treści. Zapamiętany materiał nie służy bowiem operacjom myślowym, nie prowadzi do zrozumienia związków przyczynowo – skutkowych do uogólnienia. Dobra sprawność motoryczna i pamięć wzrokowa pozwalają opanować przez naśladownictwo i ćwiczenia nawet złożone ciągi czynności. Dzieci te nie są jednak zdolne do samodzielnego modyfikowania wyuczonych czynności.

4. Dojrzałość społeczna w przypadku upośledzenia w stopniu lekkim i stymulującego oddziaływania środowiska może osiągnąć stosunkowo wysoki poziom, dzięki czemu młodzież i dorośli uzyskują względną samodzielność i prawidłowo przystosowują się społecznie

5. Dzieci upośledzone umysłowo są bardzo zróżnicowane ze względu na rozwój sfery emocjonalno – motywacyjnej. Cechuje je mała zdolność do kontrolowania emocji, impulsywność, nieadekwatność siły i rodzaju reakcji do działającego bodźca. W rozwoju emocjonalnym dochodzi do wykształcenia także uczuć o charakterze społecznym. Emocje i uczucia przejawiają się głównie w związku z aktualnie przeżywaną sytuacją, lecz u dzieci upośledzonych w stopniu lekkim może wytworzyć się uogólniony stan lęklivosti i reakcje nerwicowe.

6. Właściwości neurodynamiczne wpływają na zachowanie dziecka: intensywność i zmienność ich reakcji emocjonalnych (np. dzieci wybitnie pobudzone ruchowo i emocjonalnie skłonne są do wybuchów złości, agresji, a dzieci apatyczne stają się spowolnione, bierne – mogą wystąpić u nich stereotypy ruchowe w postaci kołysania się całym ciałem, a nawet uderzania głową o ścianę.

Nie można oczywiście poprzestać na tak ogólnej charakterystyce, bowiem zależnie od stopnia uszkodzenia c.u.n. występują różne stopnie upośledzenia umysłowego. Uważam jednak, że ten zakres ogólnej wiedzy wystarczy drużynowemu, aby pracować z zuchem i harcerzem niepełnosprawnym intelektualnie i rozumieć potrzebę indywidualnego podejścia do niego, a zarazem stworzyć mu warunki „bycia pełnowartościowym członkiem drużyny”

Klasyfikacja upośledzenia umysłowego obowiązująca od 1 stycznia 1980 r

Stopień rozwoju umysłowego	Test Wechslera	Test Termana - Merrill
Rozwój przeciętny	85 -110	84 -100
Rozwój niższy niż przeciętny	70 - 84	69 - 83
Niedorozwój umysłowy	55- 69	52 - 68
Niedorozwój umysłowy umiarkowany	40 - 54	36 -51
Niedorozwój umysłowy znaczny	25 -39	20 - 35
Niedorozwój umysłowy głęboki	0 - 24	0 - 19

Symptomatologia stopni upośledzenia umysłowego

	Upośledzenie w stopniu lekkim	Upośledzenie w stopniu umiarkowanym
1	2	3
Procesy orientacyjne: Spostrzeganie	Sprawność spostrzegania zasadniczo w normie. Wolny tok spostrzegania. Spostrzeżenia nieprecyzyjne, trudności z wyróżnianiem istotnych szczegółów. Zachowanie zdolności do percepcji muzyki	Obniżona sprawność spostrzegania. Spostrzega cechy konkretne, nie odróżnia cech ważnych
Uwaga	Uwaga dowolna dobrze skoncentrowana na materiale konkretnym. Krótko i słabo koncentruje się na treściach abstrakcyjnych, trudnych do zrozumienia, ograniczony zakres uwagi.	Trudności z koncentrowaniem uwagi dowolnej. Dobrze koncentruje uwagę przy wykonywaniu czynności prostych, mechanicznych i na interesujących przedmiotach. Dominuje uwaga mimowolna.

Pamięć	Dobra pamięć mechaniczna, zdarzają się przypadki wybitnie „dobrej pamięci fotograficznej” Słaba pamięć logiczna i dowolna. Często uczenie się bez zrozumienia. Wolne tempo uczenia. Zapamiętuje piosenki,	Dobra pamięć mechaniczna, zdarzają się przypadki wybitnie „dobrej pamięci fotograficznej” Ograniczony zakres pamięci. Bardzo wolne tempo uczenia się. Potrafi zapamiętać proste piosenki i wiersze
Mowa	Trudności z wypowiedaniem myśli, wypowiedzi. Agramatyzmy, często wady wymowy, mały zasób słownictwa	Używa prostych zdań. Liczne agramatyzmy, wymowa wadliwa, niewyraźna, ograniczony zasób słownictwa, brak pojęć abstrakcyjnych
Procesy intelektualne. Myślenie	Dominuje myślenie konkretno – obrazowe. Upośledzenie abstrahowania, porównywania oraz rozumowania przyczynowo-skutkowego, wnioskowania i tworzenie pojęć. Mała samodzielność myślenia, zwolnione tempo, mała płynność i giętkość. Słaby krytycyzm, ograniczona zdolność do samokontroli. Dobrze definiuje pojęcia konkretne, nie potrafi podać definicji pojęć abstrakcyjnych.	Słabo rozwinięte myślenie pojęciowo – słowne. Myślenie ma charakter konkretno – obrazowy. Upośledzone rozumowanie przyczynowo – skutkowe. Bardzo wolne tempo i sztywność myślenia. Brak samodzielności , krytycyzmu, zdolności do samokontroli. Pojęcia definiuje poprzez opis przedmiotu i materiału z którego jest wykonany i „przez użytek”
	Upośledzenie w stopniu lekkim	Upośledzenie w stopniu umiarkowanym
1	2	3
Procesy wykonawcze. Motoryka	Pełny zakres samoobsługi. Brak precyzji ruchów, ruchy słabo skoordynowane. Może opanować czynności zawodowe i dobrze je wykonywać.	Dość dobrze radzi sobie z samoobsługą. Wyuczane w wykonywaniu czynności zawodowych pod nadzorem. Obsługuje proste urządzenia i maszyny .Ruchy mało precyzyjne, niezgrabne. Wolne tempo czynności ruchowych.
Procesy emocjonalno-motywacyjne i dojrzałość społeczna	Oslabiona kontrola emocji, popędów, dążeń. Zdolne do uczuć wyższych. Utrudnione przystosowanie społeczne. Niektóre osoby osiągają znaczny stopień uspołecznienia.	Ujawnia wrażliwość emocjonalną. Głębokie przywiązanie do wychowawców. Słabo kontrolują emocje, popędy i dążenia.
Maksymalny poziom dojrzałości społecznej	17 lat	10 lat
Nauka	Szkoła Podstawowa Specjalna, Gimnazjum Specjalne Szkoła Zawodowa Specjalna	Szkoła Życia Przyuczenie do wykonywania prostych czynności zawodowych
Praca	Pracuje w zwykłych zakładach pracy w wyuczonym zawodzie, lub w zakładach pracy chronionej	Pracuje pod nadzorem w zakładach pracy chronionej

Dane w tabeli pochodzą z prac J. Kostrzewskiego, K. Kirejczyka, T. Gałkowskiego, G. E. Suchariewej,

4. Uwagi dla drużynowego

Nie ma żadnej „cudownej metody” do zaoferowania osobom pracującym z dzieckiem upośledzonym umysłowo – istnieją tylko pewne sposoby postępowania, które są bardziej skuteczne w porównaniu z innymi.

Wśród podstawowych zasad, których należy przestrzegać w pracy drużynowego z dzieckiem upośledzonym, umysłowo bez względu na stopień ich opóźnienia w rozwoju **DRUŻYNOWY POWINIEN:**

- zachować daleko posuniętą indywidualizację i elastyczność postępowania, poświęcić więcej czasu niż dziecku prawidłowo rozwiniętemu,
- dostosować wymagania i oddziaływania do etapu poziomu rozwoju dziecka, nie tylko ocenianego globalnie, ale także w odniesieniu do poszczególnych sfer rozwoju które mogą się różnić stopniem upośledzenia,
- dostarczać dziecku satysfakcji z jego osiągnięć,
- starannie przemyśleć i planować pracę wychowawczą na zbiórce, zachować elementy dobrej zbiórki stosować przemienność form pracy które powoduje, że dziecko dobrze koncentruje uwagę, korzysta z zajęć i chętnie uczestniczy w zbiórce,
- odpowiednio dobrać stopień trudności zadań, gdyż zbyt łatwe nie będą budziły zainteresowania, zbyt trudne nie dadzą możliwości sukcesu,
- wyrażać swe życzenia i żądania w sposób bardzo konkretny np. „włóż bluzę i załóż spodnie „, a nie „ubierz mundur”, nie powinien mówić „nie zostawiaj swoich rzeczy na półce” ale „włóż wszystko do plecaka”,
- chwalić dziecko za pracę i dobre chęci niż za efekt tych starań, dostrzegać jego wysiłek, a ignorować małe niedociągnięcia,
- dać dziecku wskazówkę jak pracować „TY potrafisz to zrobić szybciej” - najważniejsza jest spokojna forma zwracania się, udzielanie wskazówek w sposób oszczędny i we właściwym czasie,
- dbać o prawidłową samoocenę: nie stosować wyśmiewania, ironii, porównań z innymi dziećmi, nie podejrzewać o złośliwość, przekorę, robienie na złość, negatywizm,
- dać dziecku takie zadanie do wykonania z którego będzie w stanie wywiązać się, (gdy harcerz niepełnosprawny uczestniczy w zajęciach zespołowych) w przeciwnym razie może dojść do odrzucenia go przez grupę i ośmieszenia lub agresji skierowanej przeciwko niemu,

- wyeliminować karę za niepowodzenia jeżeli ich główną przyczyną są obniżone możliwości.

Dziecko upośledzone potrzebuje potwierdzenia, że drużynowy wierzy w jego możliwości. Nigdy nie wolno mu powiedzieć „To jest dla Ciebie za trudne, zrobisz coś innego”. Drużynowy wiedząc, że tempo myślenia i pracy dzieci upośledzonych umyślowo jest zwolnione nigdy nie powinien ich ponaglać, bo przynosi to odwrotny skutek.

Wszystkie wysiłki zmierzające do usamodzielnienia dziecka służą rozwojowi dojrzałości społecznej i motorycznej o czym zawsze powinien pamiętać drużynowy.

„ Mów dziecku, że potrafi, że jest dobre”
J. Korczak

5. Rozwój psychofizyczny harcerek i harcerzy z obniżoną sprawnością intelektualną.

Rozwój psychofizyczny to proces ciągły w którym można wyodrębnić pewne okresy (fazy, stadia) Długość trwania poszczególnych okresów jest zależna od tempa i rytmu rozwoju poszczególnych dzieci.

Na temat rozwoju psychoruchowego dzieci zdrowych, w normie intelektualnej można znaleźć informacje nie tylko w literaturze fachowej z zakresu pedagogiki, czy psychologii, ale również prawie w każdym „ Poradniku dla drużynowego”

Większość dzieci rozwija się w ten sposób, że określonemu ich wiekowi życia odpowiada określony stan rozwoju fizycznego oraz psychoruchowego. Istnieją jednak dzieci których ogólny rozwój fizyczny i psychoruchowy wykazuje opóźnienie w stosunku do wieku życia, tempo ich rozwoju może być tylko fragmentarycznie opóźnione, ale opóźnienie to nie jest jeszcze upośledzeniem.

Biorąc pod uwagę rozwój psychofizyczny dzieci upośledzonych umyślowo należy pamiętać, że oprócz globalnego obniżenia intelektu wszystkich funkcji psychofizycznych istnieją duże różnice indywidualne pomiędzy nimi. Różnią się zdolnościami, głębokością deficytów rozwoju, różnymi zaburzeniami w sferze emocji, przystosowania społecznego, temperamentu.

Dla drużynowego bardzo ważne jest posiadanie takiej wiedzy.

Znajomość faz rozwojowych i procesów zachodzących w organizmie dziecka niepełnosprawnego intelektualnie pozwala na zrozumienie zachowań , proponowanie właściwych form i treści zajęć, stosowanie metodyki harcerskiej adekwatnie do poziomu rozwoju naszego harcerza.

Praca z nimi powinna być ukierunkowana na wykorzystanie aktualnych możliwości tzn. zastosowanie instrumentów metodycznych i charakterystycznych form pracy nie dla danej grupy wiekowej, ale zgodnie z aktualnym poziomem harcerki, harcerza niepełnosprawnego. Nie można ich jednak infantylizować i traktować dorosłego harcerza jak zucha chociaż poznawczo i emocjonalnie funkcjonuje np. na poziomie 8 - 10 latka, ale jego rozwój fizyczny jest prawidłowy tzn. przebiega zgodnie z wiekiem życia.

Zadaniem drużynowego i to bardzo trudnym zadaniem jest tak przystosować wymagania na stopnie i sprawności oraz dobrać takie metody i formy pracy, aby zarówno drużynowy jak i jego harcerz mieli poczucie sprawstwa i satysfakcji z dobrze wypełnionego zdania.

Niech drogowskazem dla drużynowego chińskie przysłowie:

**„Powiedz mi to zapomnę
Pokaż mi, to może zapamiętam
Zainteresuj mnie to zrozumieję”**

na tym nieprzetartym szlaku będzie

Zakładając Drużynę NS Nie da się określić poziomu rozwoju psychofizycznego członków drużyny i zakwalifikować ich do danej grupy wiekowej. Dlatego po mistrzowsku trzeba się umieć poruszać pomiędzy trzema metodykami: zuchową, harcerską i starszoharcerską (wędownika nie jesteśmy w stanie wychować) i samemu tworzyć metodykę NS na potrzeby drużyny i każdego zucha, czy harcerza. Należy jednak zawsze pamiętać o indywidualnym rozwoju psychofizycznym naszych wychowanków i stosowaniu zasad ortodydaktyki obowiązujących w pedagogice specjalnej.

W załączeniu metodyki wymienionych pionów wiekowych:

METODYKA ZUCHOWA W DRUŻYNACH NIEPRZETARTEGO SZLAKU

OD AUTORÓW:

Poniższe opracowanie jest materiałem roboczym stworzonym na potrzeby poprowadzenia zajęć na kursie dla nauczycieli szkół specjalnych chcących pracować metodyką zuchową z dziećmi niepełnosprawnymi.

Przy dostosowywaniu owego materiału dla własnych potrzeb należy pamiętać, że każde dziecko niepełnosprawne ma swoje ograniczenia rozwojowe dlatego powinno się dostosować wszystkie elementy metodyki zuchowej do indywidualnych możliwości i potrzeb dziecka .

Poniższe opracowanie zostało oparte o uchwałę nr 24/XXXII Rady Naczelnej ZHPz dnia 1 marca 2003r. i dostosowane do możliwości zuchów wchodzących w skład gromad Drużyn Nieprzetartego Szlaku.

CZUWAJ!

pwd. Daria Osmenda

1. INFORMACJE OGÓLNE

Zuchy to dzieci w wieku od 6 do 10 lat.

Charakterystyczną formą aktywności zuchów jest zabawa w kogoś lub w coś – realizowana zespołowo przez zdobywanie sprawności oraz podczas zbiórek pojedynczych gromady. Animatorem zabawy jest wódz zuchowy – drużynowa/drużynowy.

2. DZIAŁANIE GROMADY

1.Zorganizowanie do działania

Gromada pracuje całością w formie systematycznych zbiórek. Szóstki nie organizują samodzielnych zbiórek, podział na szóstki funkcjonuje jedynie podczas zbiórki gromady. Charakterystycznym elementem zbiórek gromady jest krąg rady Tu zapadają decyzje

dotyczące życia gromady, rozstrzygane są wszelkie sytuacje konfliktowe. Każde dziecko ma wówczas prawo głosu.

2. Rola drużynowego

Drużynowy jest wodzem w zabawie, inspiruje ją, koordynuje jej przebieg, ale też aktywnie w niej uczestniczy.

3. Charakterystyczne formy pracy

W pracy gromady wyróżnia się następujące rodzaje zbiórek: normalne, kominek, turniej, wycieczka.

Podstawowymi formami pracy w gromadzie zuchowej są: zabawa tematyczna, zwiad zuchowy, gawęda, piosenka i płaś, zuchowe zwyczaje, obrzędy i tajemnice, majsterka, zuchowy teatr, pożyteczne prace, gry i ćwiczenia.

Formą letniej działalności gromady jest kolonia zuchowa. Kolonię przygotowuje drużynowy wraz z przybocznymi. Zuchy nie włączają się w organizację kolonii.

3. FUNKCJONOWANIE ELEMENTÓW METODYKI ZUCHOWEJ

1. Prawo i Obietnica Zucha

Prawo i Obietnica Zucha to fundamenty pracy instruktora z zuchami. Z nich wynikają cele wychowawcze.

A) Zuchy przyjmują **Prawo** wprost:

1. Zuch kocha Boga i Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Zuch mówi prawdę.
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.
5. Wszystkim jest z zuchem dobrze.
6. Zuch stara się być coraz lepszy.

B) Obietnica jest składana trzykrotnie – każdorazowo po zdobyciu kolejnej gwiazdki zuchowej.

Treść **Obietnicy** brzmi:

Obiecuję być dobrym zuchem i zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

Obietnicę składają zuchy na specjalnie zorganizowanym kominku, czy specjalnej zbiórce. Kominki czy zbiórki powinny być specjalne, a samo składanie obietnicy obrzędowo i bardzo uroczyście. Zapisy Prawa i Obietnicy Zucha są niekwestionowane, rozumiejąc Prawo i Obietnicę zuchy dążą do postępowania zgodnego z zapisami.

2. System małych grup

System małych grup realizowany jest przez podział na szóstki, wykorzystywany przy organizowaniu zabawy. Szóstki realizują powierzone im zadania w trakcie zbiórki gromady. Koedukacja nie występuje w szóstkach.

3. Uczenie w działaniu

Charakterystyczną formą aktywności zuchowej jest zabawa w kogoś lub w coś. Zuchowa zabawa w naturalny sposób kształtuje charakter dziecka i rozwija jego umiejętności.

4. Stałe doskonalony i pobudzający do rozwoju program

Program pracy gromady powinien odpowiadać na specyficzną dla tego wieku ciekawość otaczającego świata oraz krótką koncentracją na jednym temacie.

Program pracy gromady uwzględnia przede wszystkim:

- potrzeby zuchów,
- programy sprawności zespołowych i indywidualnych,
- zadania gwiazdek zuchowych.

Program jest tworzony przez drużynowego i przybocznych, którzy są również odpowiedzialni za jego realizację.

4. INSTRUMENTY METODYCZNE

1. Gwiazdki zuchowe

Zuchy realizują zadania gwiazdki na zbiórkach, w domu i w szkole. Drużynowy wraz z przybocznymi motywują i wspierają zucha w wykonywaniu zadań, nadzorują ich

realizację, przy aktywnym wsparciu rodziców. Dla zapewnienia pełnego rozwoju stosowany jest system trzech gwiazdek:

- I gwiazdka - zuch ochoczy,
- II gwiazdka - zuch sprawny,
- III gwiazdka - zuch gospodarny.

2. Sprawności indywidualne - zdobywane indywidualnie wspierają rozwój zucha w zakresie samodzielnego podejmowania działań w określonej, wybranej przez niego dziedzinie. Zadania realizowane są na zbiórce i poza nią. Zdobywanie sprawności indywidualnych jest koordynowane przez drużynowego lub przybocznego.

3. Sprawności zespołowe - realizowane są przez całą gromadę jednocześnie w trakcie cyklu kilku zbiórek. Sprawności te uczą współpracy w grupie rówieśniczej i umożliwiają poznanie przez zucha otaczającego świata.

4.1. GWIAZDKI ZUCHOWE W DRUŻYNACH NIEPRZETARTEGO SZLAKU

Gwiazdki Zuchowe są szczeblami wyrobienia zuchowego, które zuch zdobywa podczas normalnej pracy w gromadzie. Drużynowy prowadzący gromadę stale czuwa nad realizacją zdobywania gwiazdek, koordynuje przebieg realizacji wymagań jest stałym oparciem dla zucha. Gwiazdki powinny być zdobywane w trakcie normalnych zbiórek i sprawności cyklowych.

Gwiazdki są noszone z lewej strony mundurka nad sercem, na okrągłej podkładce koloru gromady.

Pierwsza Gwiazdka – zuch ochoczy

Może otrzymać zuch co najmniej 8 letni, nie wcześniej niż po 9-ciu miesiącach od zakończenia okresu próby.

Wymagania:

1. Przychodzi regularnie na zbiórki w mundurku. Mówi na zbiórkach po polsku (jeśli nie umie – uczy się mówić po polsku).
2. Jest pożyteczna w domu, stara się wyręczyć matkę, ojca i rodzeństwo.
3. Jest grzeczna i pomaga wszystkim.
4. Dbą o swój mundurek. Ma czyste ręce i paznokcie, myje co dzień zęby.
5. Zdobyła jedną sprawność indywidualną np: porządnickiej i jedną sprawność cyklową z całą gromadą.
6. Wykona warunki próby.

Próba:

- **Z wychowania narodowego:**

Zna flagę i godło Polski.

Zna nazwę Stolicy Polski, wymieni dwa inne miasta polskie oraz zna główną rzekę Polski.

Zna jedną legendę z historii Polski.

- **Z wychowania religijnego:**

1. Mówi pacierz.

2. Śpiewa jedną pieśń kościelną, umie zachować się w kościele.

3. Opowie w kilku słowach o Bożym Narodzeniu i Wielkanocy.

- **Z wychowania zuchowego:**

1. Zna nazwę i godło (totem) swojej gromady i umie wytłumaczyć ich znaczenie.

2. Zna ogólną oznakę zuchową (słoneczko), pozdrowienie (Czuj!). Umie stawiać na zbiórce i składać ukłon zuchowy.

3. Umie na pamięć prawo i obietnicę zuchową.

4. Zna imię i nazwisko drużynowej.

5. Tańczy jeden taniec suchowy, zna dwie piosenki suchowe.
6. Zna numer telefonu rodziców.
- Z sprawności fizycznych:
 1. Orientacja – np:znajdzie ukryty zegarek (słuch), ołówek (wzrok), cebulę (węch).
 2. Zręczność – np:biegnie z książką na głowie, skacze z kamienia na kamień. Umie bawić się w 3 gry ruchowe i 3 ze śpiewem. Łapie piłkę kilkoma sposobami.
 3. Odwaga – np: zeskokczy z zawiązanymi oczami z niskiego stołka.

Druga Gwiazdka – zuch sprawny

Może otrzymać zuch nie wcześniej niż po 12-tu miesiącach od uzyskania gwiazdki I-szej.

Wymagania:

1. Przychodzi regularnie na zbiórki w mundurku. Mówi na zbiorach po polsku.
2. Jest pożyteczna w domu i w szkole. Umie zachować się na ulicy i wśród obcych i wobec starszych i przełożonych.
3. Umie bawić się i pracować zgodnie (nie kłóci się, nie skarży, nie obraża).
4. Szybko i cicho wykonuje polecenia drużynowej przy grach i zabawach. Wykona dwa polecenia z życia codziennego (np: zaadresuje list, zatelefonuje).
5. Dbą o swój wygląd ubranie, zabawki i książki.
6. Zdobyła od czasu gwiazdki I-szej dwie nowe sprawności indywidualne (np: szafarki, przyjaciółki zwierząt lub roślin) oraz dwie nowe sprawności cyklowe.
7. Wykona warunki próby.

Próba:

- Z wychowania narodowego:
 1. Narysuje godło Polski i opowie legendę o jego powstaniu.
 2. Zna przynajmniej pięć miast i dwie rzeki Polski, umie coś o nich opowiedzieć, lub wskazać je na mapie.
 3. Zna kilka legend polskich i potrafi przynajmniej jedną opowiedzieć lub zainscenizować.
 4. Zna piosenkę lub taniec ludowy.
 5. Wie z jakiej części Polski pochodzi jej rodzina.
- Z wychowania religijnego:
 1. Umie zrobić rachunek sumienia.
 2. Wyliczy trzy święta kościelne i umie o nich opowiedzieć.
 3. Śpiewa 2 pieśni kościelne i modlitwę suchową.
- Z wychowania suchowego:
 1. Umie wytłumaczyć na czym polegają 5 punkty prawa suchowego.
 2. Umie zachować się przy totemie.
 3. Tańczy taniec gromady, śpiewa piosenkę gromady i zna musztrę suchową.
 4. Zna 5 piosenek suchowych i 3 pląsy suchowe.
 5. Narysuje ilustrację do kroniki, lub do kącika suchów.
 6. Zaadresuje list.
- Z sprawności fizycznych:
 1. Orientacja – określa czas według zegarka.
 2. Zręczność – ubiera się szybko i sprawnie, przyszywa guziki. Przeskokczy rów, przejdzie przez płot, wejdzie na drzewo, wywraca koziołki. Umie bawić się w 5 gier ruchowych, 5 towarzyskich. Skacze przez skakankę z utrudnieniami.
 3. Odwaga – np: nie boi się wejść do ciemnego pokoju.

Trzecia Gwiazdka – zuch gospodarny

Może otrzymać zuch nie wcześniej niż po 12-tu miesiącach od uzyskania gwiazdki II-iej.

Wymagania:

1. Przychodzi regularnie na zbiórki w mundurku. Mówi na zbiórkach po polsku.
2. Jest dzielny i pożytecznym zuchem w swojej gromadzie. Pełniła jakąś funkcję w gromadzie (np: szóstkowej, kronikarki).
3. Jest punktualna i dotrzymuje obietnicy, szanuje swoje i cudze rzeczy.
4. Stara się postępować według prawa zuchowego.
5. Zdobyła od czasu gwiazdki II-giej dwie nowe sprawności indywidualne (np: kuchcika, dobrej siostrzyczki) oraz dwie nowe sprawności cyklowe.
6. Wykona warunki próby.

Próba:

- Z wychowania narodowego:
 1. Zna na pamięć "Jeszcze Polska nie zginęła". Umie zachować się przy sztandarze.
 2. Opowie o polskim bohaterze narodowym.
 3. Przeczyta i opowie fragment z książki polskiej.
 4. Zna parę legend polskich.
 5. Zaśpiewa lub zainscenizuje 2 piosenki ludowe.
- Z wychowania religijnego:
 1. Mówi po polsku "Wierzę w Boga".
 2. Opowie o polskim świętym.
 3. Śpiewa kilka pieśni kościelnych, w tym "Boże coś Polskę".
- Z wychowania zuchowego:
 1. Opowie o dziewczynce, która zasługuje na miano zucha.
 2. Opisz w kronice ciekawe zdarzenie z życia zucha.
 3. Wie jak dbać o zdrowie na wycieczce. Opatrzy skaleczony palec, stłuczone kolano. Umie pomóc choremu (podać lekarstwo, dać pić, przynieść wodę do mycia).
 4. Zna język i pismo tajemnicze zuchów.
 5. Ma zapisane imię, nazwisko, adres i numer telefonu swojej drużynowej.
- Z sprawności fizycznych:
 1. Orientacja – wskaże cztery strony świata po słońcu.
 2. Zręczność – skacze przez długi sznur kilkoma sposobami. Gra w dwa ognie. Brała udział w grach i ćwiczeniach w terenie.
 3. Wyczyści swoje buty, upierze np:koszulkę, ładnie pościeli łóżko.
 4. Przedstawi jeden przedmiot własnej roboty porządnie wykonany (np: fartuszek, lalka, łuk, latawiec).

4.2. SPRAWNOŚCI ZUCHOWE W DRUŻYNACH NIEPRZETARTEGO SZLAKU

Sprawności zuchowe naszywane są na mundurze w postaci trójkąta.

I. Sprawność zuchowa to określone programem umiejętności i pożądane zachowania przeżyte w zabawie.

1. Zespołowe zdobywanie sprawności to aktywne uczestnictwo w zabawach gromady. Indywidualne zdobywanie sprawności to samodzielne podejmowanie działań w określonej dziedzinie. Zdobywanie sprawności służy ujawnianiu i rozwijaniu uzdolnień zuchów, uczy rzetelności w zabawie, umożliwia poznanie otaczającego świata i ćwiczenie pożytecznych w życiu umiejętności.
2. Program sprawności zdobywanej zespołowo to zbiór pomysłów do zabaw z zuchami, który składa się z trzech części:
 - zestawu zadań objętych tematem sprawności zapisanych w formie zabaw i skierowanych do zucha,
 - zbioru podpowiedzi dla drużynowego, które pomogą mu:
 - dostrzec walory wychowawcze proponowanych zabaw,
 - modyfikować wymagania objęte tematem sprawności w zależności od pory roku, charakteru i możliwości gromady,

- podstawowej bibliografii dotyczącej tematu sprawności.
3. Program sprawności zdobywanej indywidualnie to zbiór:
- proponowanych działań do samodzielnej realizacji przez zucha,
 - podpowiedzi dla drużynowego, które zawierają propozycje:
 - możliwości włączenia samodzielnych działań zucha do zabaw gromady,
 - sposobów oceny (kontroli) przebiegu realizacji podjętych przez zucha działań,
 - dalszego wspierania rozwoju zainteresowań zucha.
4. Pakiet zabaw zawartych w programie sprawności powinien sprzyjać:
- rozwojowi fizycznemu,
 - rozwojowi umysłowemu,
 - rozwojowi społecznemu,
 - rozwojowi duchowemu każdego zucha.
- Wpływ ten może być rezultatem zarówno sposobu podejścia do zabawy i jej organizacji, jak również samej treści zabawy.

II. Tryb zdobywania sprawności zuchowych

1. Zespołowe zdobycie sprawności polega na aktywnym udziale zucha w zabawach gromady. W zdobywaniu sprawności należy uwzględnić:
 - podjęcie w Kręgu Rady decyzji o tym, w co się będziemy bawić, czyli o wyborze sprawności,
 - wspólną zabawę wynikającą z programu danej sprawności,
 - wspólną zabawę z wykorzystaniem umiejętności i istotnych elementów zbiorów, które umożliwiają podsumowanie cyklu i podjęcie decyzji o przyznaniu sprawności,
 - indywidualne przyznanie sprawności każdemu zuchowi. Decydują o tym wszystkie zuchy wraz z przybocznymi i drużynowym w Kręgu Rady,
 - obrzędowe nadanie sprawności połączone z wręczeniem znaczka sprawności.
2. Indywidualne zdobycie sprawności polega na zrealizowaniu wybranych przez zucha działań oraz prezentacji w trakcie zbiórki wybranych wspólnie z drużynowym efektów tych działań. W indywidualnym zdobywaniu sprawności należy uwzględnić:
 - wybrane przez zucha sprawności i wspólne ustalenie z drużynowym lub przybocznym zadań wynikających z jej programu,
 - wykonanie ustalonych zadań. Realizacja tych zadań jest wspierana przez drużynowego lub przybocznego w zależności od potrzeb zucha,
 - prezentację na zbiórce wybranych wspólnie z drużynowym zadań i podjęcie wspólnej decyzji w Kręgu Rady o przyznaniu sprawności.
3. Sprawności można zdobywać zespołowo lub indywidualnie pamiętając o dostosowaniu programu do przyjętego sposobu realizacji.
4. Dziecko wstępujące do gromady uczestniczy w zdobywaniu sprawności i może ją mieć przyznaną przed złożeniem Obietnicy.

SYSTEM STOPNI HARCERSKICH W DRUŻYNACH NIEPRZETARTEGO SZLAKU

OD AUTORÓW:

Pamiętając o indywidualnych możliwościach dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, każdy drużynowy powinien wzorując się na ogólnych wymaganiach na stopnie harcerskie dostosować je do możliwości i potrzeb swoich podopiecznych.

Poniższe opracowanie zostało oparte o załącznik nr 1 do uchwały nr 40/XXXII Rady Naczelnej ZHP z dnia 15 czerwca 2003r. i dostosowane do możliwości harcerek i harcerzy działających przy prowadzonych przez nas drużynach Nieprzetartego Szlaku zrzeszających dzieci i młodzież upośledzoną umysłowo w stopniu lekkim.

CZUWAJ!

pwd. Daria Osmenda

I. INFORMACJE OGÓLE.

Dla harcerki i harcerza stopień jest wyzwaniem, które pozwala zmierzyć się z samym sobą. Kolejne stopnie wskazują im pożądane cechy charakteru i wyznaczają etapy osiągnięć życiowych. Każdy stopień jest dla harcerki i harcerza także celem, którego osiągnięcie jest dostrzegane w środowisku.

Harcerz niepełnosprawny, który podejmuje się zdobycia stopnia harcerskiego stawia przed sobą ogromną przeszkodę, którą sforsować może tylko dzięki pomocy swojego profesjonalnie przygotowanego drużynowego. Owa pomoc nie może się jednak przejawiać tylko wręceniem karty próby, drużynowy Nieprzetartego Szlaku wraz z każdym swoim harcerzem musi zdobywać każdą belkę, każdą krokiewkę razem z harcerzem

Czas zdobywania stopnia nazywamy próbą, bo daje możliwość sprawdzenia siebie, wykazania się w konkretnym działaniu postawą, wiedzą i umiejętnościami.

Dla drużynowych stopnie harcerskie są instrumentem wychowawczym, czyli środkiem, za pomocą którego realizują podstawowy program harcerskiego wychowania i uwzględniają indywidualny rozwój harcerki i harcerza. Przez zdobywanie stopni drużynowi wprowadzają harcerki i harcerzy na drogę systematycznej pracy nad sobą, uczą ich pokonywania kolejnych progów i łączenia własnych dążeń z działaniem w zespole.

System składa się z próby harcerki/harcerza i sześciu stopni: ochotniczki/młodzika, tropicielki /wywiadowcy, pionierki/odkrywcy, samarytanki/ćwika, harcerki orlej/harcerza orlego, harcerki Rzeczypospolitej/harcerza Rzeczypospolitej.

Kolejne stopnie przeznaczone są dla harcerek i harcerzy w określonym wieku:

- **harcerki i harcerze:** ochotniczka-młodzik, tropicielka -wywiadowca
- **harcerki starsze i harcerze starsi:** pionierka-odkrywca, samarytanki-ćwik
- **wędrowniczki i wędrownicy:** harcerka orla-harcercz orli, harcerka Rzeczypospolitej-harcercz Rzeczypospolitej.

Układ wymagań kolejnych stopni różni się ze względu na specyfikę poszczególnych grup wiekowych lecz równocześnie należy pamiętać iż rozwój dziecka niepełnosprawnego przebiega nieharmonijnie i zdobycie stopnia harcerskiego w drużynach Nieprzetartego Szlaku musi być dostosowane do możliwości dziecka.

II. ZASADY I TRYB ZDOBYWANIA STOPNI HARCERSKICH

7. Harcerka i harcerz zdobywają stopnie indywidualnie. Zdobywanie stopni rozpoczyna się po złożeniu Przysiężenia Harcerskiego.
8. Harcerka i harcerz przystępują do zdobywania stopni odpowiednich do etapu swojego rozwoju.
9. Zadania na stopnie ochotniczki/młodzika, tropicielki/wywiadowcy harcerki i harcerze realizują głównie przez aktywny udział w życiu drużyny. Nad ich zdobywaniem czuwają opiekunowie, którymi są zgodnie ze zwyczajem środowiska, np. zastępowi, przyboczni, drużynowy.
10. Zdobywanie stopni pionierki/odkrywcy, samarytanki/ćwika poprzedza sformułowanie przez harcerkę i harcerza indywidualnych zadań zgodnych z ideą i wymaganiami danego stopnia. W sformułowaniu tych zadań pomagają im opiekunowie, zgodnie ze zwyczajem środowiska, np. zastępowi, przyboczni, drużynowy.
11. Zdobywanie stopni harcerki orlej/harcerza orlego i harcerki Rzeczypospolitej/harcerza Rzeczypospolitej wymaga ułożenia indywidualnej próby na stopień. Planowanie i realizację prób na te stopnie wspiera opiekun próby. Może nim być harcerz w stopniu równym zdobywanemu albo wyższym lub instruktor (w przypadku stopnia harcerki orlej/harcerza orlego w stopniu przewodnika, a w przypadku stopnia harcerki Rzeczypospolitej/harcerza Rzeczypospolitej minimum w stopniu podharcemistrza).
12. W szczególnych przypadkach drużynowy może dostosowywać wymagania stopnia do indywidualnych możliwości harcerki i harcerza (np. zdrowotnych), specyfiki pracy drużyny, warunków środowiska itp.
13. Przy zamknięciu próby należy wziąć pod uwagę realizację wymagań na stopnie i postawę harcerki/harcerza.
14. Decyzje w sprawie zatwierdzenia programu próby oraz o przyznaniu stopnia podejmują:
 - w drużynie harcerskiej – drużynowy przy współudziale rady drużyny
 - w drużynie starszoharcerskiej – rada drużyny
 - w drużynie wędrowniczej – członkowie drużyny zgodnie z konstytucją drużynyProgram próby musi być zapisany w karcie próby.
15. Do prowadzenia prób HO i HR (zatwierdzenia programu próby oraz podjęcia decyzji o przyznaniu stopnia) można powołać kapitułę stopni przy drużynie, szczepie, związku drużyn lub hufcu. W skład kapituły mogą wchodzić tylko posiadający ten stopień harcerze i instruktorzy. Kapituła składa się przynajmniej z trzech członków. Szczegółowe zasady funkcjonowania kapituły określają członkowie kapituły, a zatwierdza komendant jednostki, przy której działa kapituła.

16. Decyzje o otwarciu próby, zamknięciu i przyznaniu stopnia ogłasza drużynowy w rozkazie.
17. Podsumowanie realizacji próby może odbywać się w sposób przyjęty w danym środowisku, np. bieg harcerski, ocena przez kapitułę stopni.
18. Zdobywanie stopnia potwierdza się wpisem do książeczki harcerskiej i oznaczeniem na pagonach (lub patkach w drużynach wodnych) munduru harcerskiego:
 - ochotniczka i młodzik – jedna belka,
 - tropicielka i wywiadowca – dwie belki,
 - pionierka i odkrywca – jedna krokiewka
 - samarytanka i ćwik – dwie krokiewki
 - harcerka orla i harcerz orli – jedna gwiazdka
 - harcerka Rzeczypospolitej i harcerz Rzeczypospolitej – dwie gwiazdki.Dodatkowo stopnie można oznaczać nabiciem na krzyżu harcerskim:
 - pionierka i odkrywca – srebrna lilijka,
 - samarytanka i ćwik – złota lilijka,
 - harcerka orla i harcerz orli – złota lilijka i złoty okrąg,
 - harcerka Rzeczypospolitej i harcerz Rzeczypospolitej – złote: lilijka, okrąg i wieniec.

III. SYSTEM ZDOBYWANIA STOPNI HARCERSKICH DOSTOSOWANY DO MOŻLIWOŚCI HARCERZY NIEPRZETARTEGO SZLAKU.

Idea próby harcerza oraz idee poszczególnych stopni określają postawę, do jakiej harcerka i harcerz powinni dążyć, zdobywając dany stopień. Postawa ta jest zawsze zgodna z Przyrzeczeniem i Prawem Harcerskim. Do realizacji prób dopuszczone/eni są te harcerki/harcerze, którzy biorą aktywny udział w życiu drużyny.

1) PRÓBA HARCERKI/HARCERZA

Próba harcerki/harcerza przygotowuje do złożenia Przyrzeczenia Harcerskiego. Idea i wymagania próby harcerki/harcerza dotyczą kształtowania harcerskiej postawy oraz podstawowej wiedzy o harcerstwie i Związku. W każdym indywidualnym przypadku wymagania powinny być sformułowane odpowiednio do etapu rozwoju (wieku) harcerki i harcerza realizujących próbę oraz do jego możliwości psychofizycznych.

Próba harcerki/harcerza nie powinna trwać krócej niż 3 miesiące i nie dłużej niż 6 miesięcy.

2) OCHOTNICZKA / MŁODZIK

Poznaje smak harcerskiej przygody. W swoim postępowaniu kieruje się Prawem Harcerskim. Pamięta o codziennym dobrym uczynku. Chętnie zdobywa nowe wiadomości i umiejętności przydatne w zastępie, drużynie, domu i szkole. Jest zaradna /zaradny, dzielna / dzielny i pogodna/ pogodny.

Próbie na stopień ochotniczki/młodzika może podjąć harcerka/harcerz która/y złożyła Przyrzeczenie harcerskie.

3) TROPICEILKA / WYWIADOWCA

Przestrzega Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego w codziennym życiu. Zdobywa harcerską wiedzę i doskonali umiejętności z różnych dziedzin. Tropi sytuacje, w których może być pożyteczna/ pożyteczny. Ćwiczy swoją spostrzegawczość i sprawność. Aktywnie uczestniczy w zadaniach zastępu i drużyny.

Do próby przystępuje harcerka/harcerz która/y zdobyła/ył stopień ochotniczki/młodzika, jeśli nie posiada stopnia ochotniczki/młodzika, realizuje próbę

tropicielki/wywiadowcy poszerzoną o wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach poprzedniego stopnia.

4) PIONIERKA / ODKRYWCA

Ocenia siebie i swoje postępowanie odwołując się do Prawa Harcerskiego. Potrafi radzić sobie w różnych sytuacjach. Można na niej/nim polegać. Jest uczynna/uczynny, odważna/ odważny, samodzielna/samodzielny. Wywiązuje się z obowiązków, wynikających z miejsca w drużynie.

Do próby przystępuje harcerka/harcercz która/y zdobyła/ył stopień tropicielki/wywiadowcy. Jeśli nie posiada stopnia tropiciela/wywiadowcy, realizuje próbę pionierki/odkrywcy poszerzoną o wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach poprzednich stopni,

5) SAMARYTANKA / ĆWIK

Poszukuje wzorów do naśladowania zgodnych z harcerskimi wartościami. Szuka sytuacji, w których może pomóc zgodnie z wyrażoną w Przyrzeczeniu szczerą wolą. Pracuje nad swoim charakterem. Poszukuje swoich zainteresowań i pasji. Rozwija je zdobywając wiedzę i umiejętności w wybranych dziedzinach. Współtworzy życie drużyny.

Do próby przystępuje harcerka/harcercz która/y zdobyła/ył stopień pionierki/odkrywcy; jeśli nie posiada stopnia pionierki/odkrywcy, realizuje próbę samarytanki/ćwika poszerzoną o wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach poprzednich stopni;

Poniżej pragniemy przedstawić karty próby na poszczególne stopnie, które dostosowaliśmy do możliwości i potrzeb harcerzy upośledzonych w stopniu lekkim.

Dwa pierwsze stopnie oznaczane na mundurze belkami (ochotnicza/ młodzik, tropicielka/wywiadowca) dostosowane są do wiadomości i umiejętności harcerzy w wieku szkoły podstawowej wchodzących w skład 22 RDH „Włóczykije”. Stopnie oznaczane krokiewkami (pionierka/odkrywca, samarytanki/ćwik) realizowane są przez harcerzy uczęszczających do Gimnazjum wchodzących w skład 21 RDH T.R.O.P.

Jednocześnie pragniemy podkreślić iż upośledzenie umysłowe większe od stopnia lekkiego niesie za sobą szereg ograniczeń co powoduje że harcerze Nieprzetartego Szlaku ze stopniem upośledzenia umiarkowanym lub głębszym mogą podejść jedynie do realizacji wymagań związanych z próbą harcerki/ harcerza lub zdobywać jedynie stopień ochotniczki/młodzika (wymagania znacznie okrojone dostosowane do ich indywidualnych możliwości).

KARTA PIERWSZEJ PRÓBY HARCERKI/PRÓBA HARCERZA 22 RDH NS WŁÓCZYKIJE

DRUHNA/DRUH_____

Wstąpił/a do ZHP:_____

Staram się zasłużyć na miano harcerki/harcera. Chcę poznać harcerstwo i dostosować się do jego wymagań, określonych w prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim. Chcę przebywać w zastępie (patrolu) i drużynie.

Podpis otwierającego próbę

Próbę otwarto rozkazem _____ dnia _____

Zalecany czas trwania próby: 3 – 6 miesięcy

LP.	WYMAGANIA	POTWIERDZENIE
-----	-----------	---------------

		(DATA I PODPIS)
1.	Biorę udział w zbiórkach drużyny co najmniej 3 miesiące	
2.	Znam numer i nazwę drużyny. Potrafię opowiedzieć historię powstania drużyny.	
3.	Znam hierarchię w drużynie – znam imię i nazwisko drużynowego, przybocznych i zastępowych rozpoznaję ich sznury funkcyjne.	
4.	Znam wszystkie elementy munduru harcerskiego i potrafię je nazwać.	
5.	Znam i rozumiem symbolikę lilijki.	
6.	Brałem czynny udział w biwaku organizowanym przez drużynę	

Próbę zamknięto rozkazem _____ z dnia _____

Podpis drużynowego

KARTA PRÓBY NA STOPIEŃ OCHOTNICZKI / MŁODZIKA 22 RDH NS WŁÓCZYKIJE

DRUHNA/DRUH _____

Data zamknięcia próby harcerki / harcerza: _____

Z ochotą poznaję smak harcerskiej przygody. W swoim postępowaniu kieruję się Prawem Harcerskim. Pamiętam o codziennym dobrym uczynku. Chętnie zdobywam nowe wiadomości i umiejętności przydatne w zastępie, drużynie, domu i szkole. Jestem zaradna/y, dzielna/y i pogodna/y.

Podpis otwierającego próbę

Próbę otwarto rozkazem _____ dnia _____

Zalecany czas trwania próby: 6 – 9 miesięcy

LP.	WYMAGANIA	POTWIERDZENIE (DATA I PODPIS)
PRACA NAD SOBĄ		
1.	Znam i rozumiem treść Prawa Harcerskiego i staram się zgodnie z nim postępować.	
2.	Dostrzegam potrzeby bliźnich, pomagam innym, spełniam dobre uczynki.	
3.	Nie sprawiam kłopotów wychowawczych, staram się być dobrym uczniem.	
4.	Mam swoje hobby, przedstawiłam/em je na zbiórce drużyny.	
5.	Systematycznie korzystam z biblioteki szkolnej.	
PRACA NAD SOBĄ		
1.	Mam stały obowiązek domowy i wywiązuję się z niego.	
2.	Znam daty świąt rodzinnych (imieniny, urodziny, rocznice) i pamiętam o nich.	
3.	Dziele się z rodzicami moimi radościami i niepowodzeniami.	
ZARADNOŚĆ ŻYCIOWA		
1.	Noszę mundur zgodny z regulaminem obowiązującym w ZHP.	
2.	Zaoszczędziłam/em niedużą sumę pieniędzy i wydałam/em ją na zaplanowany wcześniej cel.	
3.	Znam okolice swego domu i szkoły. Wiem, gdzie jest przychodnia lekarska, apteka, poczta, posterunek policji, dworzec autobusowy i dworzec kolejowy. Potrafię wskazać drogę do tych miejsc.	
4.	Dbam o własny wygląd i czystość, utrzymuję porządek wokół siebie. Przyszyłam/em guzik, plakietkę do munduru.	
5.	Systematycznie uczestniczę w zajęciach ruchowych (np. gimnastyka, gra w piłkę, jazda na rowerze, aerobik, jazda na rolkach).	
6.	Dbam o higienę osobistą i zapobiegam	

	przeziębieniom, odpowiednio się ubierając.	
WIEDZA HARCERSKA		
1.	Wiem, kiedy powstał skauting, kto był jego twórcą oraz kto tworzył harcerstwo na ziemiach polskich. Wiem, czym wstawiły się Szare Szeregi.	
2.	Potrafę zachować się w kręgu i podczas ogniska. Znam zwyczaje i obrzędy mojego zastępu i drużyny.	
3.	Wiem, jak oznacza się funkcje pełnione w zastępie, drużynie.	
4.	Znam podstawy musztry harcerskiej. Stanę w postawie zasadniczej i swobodnej, wykonam zwroty. Ustawię się na zbiórce, zachowam się w szyku i zamelduję się. Odpowiednio zachowam się podczas hymnu i wobec sztandaru	
5.	Mam śpiewnik harcerski. Znam przynajmniej 5 piosenek harcerskich i piasów.	
TECHNIKI HARCERSKIE		
1.	Umiem zaradzić w przypadku skaleczenia, otarcia nogi, zachłyśnięcia, niewielkiego oparzenia i stłuczenia, krwotoku z nosa, użądlenia przez pszczołę lub osę. Odpowiednio wykorzystuję dostępne środki opatrunkowe. Znam prawidłową temperaturę człowieka i potrafię ją zmierzyć. Znam numery telefonów pogotowia ratunkowego, policji, straży pożarnej oraz ogólnopolski numer alarmowy. Wiem, jak wezwać pomoc w nagłym wypadku.	
2.	Uczestniczyłam/em w grze terenowej. Wyznaczyłam/łem strony świata za pomocą słońca, przedmiotów terenowych i busoli. Dotarłam/em do wyznaczonego miejsca po znakach patrolowych.	
3.	Uczestniczyłam/em w wycieczce, przygotowałam/em swój ekwipunek wycieczkowy, odpowiedni do warunków atmosferycznych i terenowych. Potrafię bezpiecznie poruszać się po drodze (samodzielnie i w grupie).	
4.	Rozstawiłam/em namiot turystyczny, ułożyłam/em rozpałam/em bezpiecznie ognisko. Znam trzy węzły.	
5.	Byłam/em z zastępem lub drużyną na wycieczce w lesie. Umiem się w nim zachować. Rozpoznałam/em po sylwetce i liściach 5 drzew.	
6.	Zaopiekowałam/em się zwierzęciem lub rośliną.	
7.	Znam co najmniej dwa sposoby szyfrowania wiadomości	
POSTAWA OBYWATELSKA		
1.	Znam historię godła i barw narodowych. Wiem, co oznaczają i potrafię się wobec nich zachować. Zaśpiewam hymn państwowy	
2.	Odszukam na mapie Polski miejsca, które dotąd odwiedziłem lub chciałbym odwiedzić.	
3.	Wyrobiłem w sobie pożyteczne domowe nawyki ekologiczne.	

W okresie próby uczestniczyłam/em w realizacji co najmniej dwóch zadań zespołowych:

LP.	ZADANIE	POTWIERDZENIE
1.		
2.		

W okresie próby zdobyłem następujące sprawności:

LP.	SPRAWNOŚĆ	POTWIERDZENIE
1.		
2.		

Dodatkowo podczas realizacji próby na stopień ochotniczki/młodzika zrealizowałem:

LP.	DODATKOWE OSIĄGNIĘCIA	POTWIERDZENIE

Próbę zamknięto rozkazem _____ z dnia _____

Podpis drużynowego

KARTA PRÓBY NA STOPIEŃ TROPICIELKI/WYWIADOWCY 22 RDH NS WŁÓCZYKIJE

DRUHNA/DRUH _____

Data zamknięcia próby na stopień ochotniczki/młodzika: _____

Jestem na tropie harcerskiej przygody. Przestrzegam Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego w życiu codziennym. Mam oczy i uszy otwarte. Ćwiczę swoją spostrzegawczość. Aktywnie uczestniczę w zadaniach zastępu i drużyny. Zdobywam harcerską wiedzę i doskonałe umiejętności z różnych dziedzin harcerskiego życia.

Podpis otwierającego próbę

Próbę otwarto rozkazem _____ dnia _____

Zalecany czas trwania próby: 6 – 12 miesięcy

LP.	WYMAGANIA	POTWIERDZENIE (DATA I PODPIS)
PRACA NAD SOBĄ		
1.	Notuję sytuacje, w których postąpiłam/em zgodnie i niezgodnie z Prawem Harcerskim i na ich podstawie dokonałam/em wyboru punktu Prawa Harcerskiego, nad którym szczególnie chciałabym/łbym mocno popracować.	
2.	Robię codzienny rachunek dobrych i złych uczynków.	
3.	Ukończyłam/em próbę silnej woli, np. przez tydzień zrezygnowałam/em ze słodyczy, oglądania telewizji, gier komputerowych.	
PRACA NAD SOBĄ		
1.	Przygotowałam/em uroczysty posiłek dla domowników lub uczestniczyłam/em w przygotowaniach świąt rodzinnych.	
2.	Znam historię swojej rodziny.	
3.	Rozmawiam z rodziną o swoich problemach	
ZARADNOŚĆ ŻYCIOWA		
1.	Osiągnęłam/em dobre wyniki w grach na spostrzegawczość.	
2.	Uczestniczyłam/em w akcji zarobkowej drużyny.	
3.	Wiem, jakie zmiany rozwojowe zachodzą u dziewcząt (u chłopców) w moim wieku. Staram się poznać potrzeby i możliwości swojego organizmu.	
4.	Znam szkodliwe skutki palenia papierosów, picia alkoholu i zażywania narkotyków.	
5.	Systematycznie ćwiczę znajomość języka obcego.	
6.	Korzystałam/em z informacji PKS, PKP, uzyskałam/em potrzebny numer telefoniczny i znalazłam/em potrzebną informację w internecie.	
WIEDZA HARCERSKA		
1.	Znam najważniejsze wydarzenia z dziejów harcerstwa. Potrafię wskazać kilka postaci zasłużonych dla ruchu harcerskiego.	
2.	Wiem, jak powstała tradycja Dnia Myśli Braterskiej.	

3.	Wiem, co oznaczają skróty WOSM i WAGGGS, wyjaśnię, dlaczego harcerki noszą na mundurze plaketkę WAGGGS, a harcerze plaketkę WOSM.	
4.	Znam historię swojej drużyny (szczepu) oraz bohatera drużyny (szczepu). Wiem, jakie cechy bohatera drużyny (szczepu) warto naśladować.	
5.	Wiem, kto jest bohaterem mojego hufca i mojej.	
6.	Znam nazwy stopni harcerskich i instruktorskich oraz sposób ich oznaczania na mundurze. Wiem, jakie sznury noszą instruktorzy komendy hufca.	
7.	Przeczytałam/em książkę o tematyce harcerskiej.	
TECHNIKI HARCERSKIE		
1.	Znam skład apteczki drużyny i wiem, jak stosować znajdujące się w niej środki. Potrafię udzielić pierwszej pomocy w przypadku krwotoku, stłuczenia, oparzenia, odmrożenia, skręcenia stawu, złamania kończyny, wystąpienia ciała obcego w oku, omdlenia, udaru słonecznego. Pełniłam/em służbę samarytańską, np. na wycieczce, biwaku, festynie.	
2.	Wyzaczyłam/em azymuty w terenie. Wykonałam/em szkic drogi, zaznaczając azymuty, charakterystyczne obiekty i odległości. Posługując się busolą i mapą dotarłam/em do wyznaczonego miejsca. Wyzaczyłam/em w nocy kierunek północny. Prawdłowo oceniłam/em „na oko” odległość w terenie, długość przebytej drogi oraz czas marszu. W pomiarach wykorzystałam wymiary swojego ciała, np. wzrost, rozpiętość ramion i długość stopy.	
3.	Znam oznakowanie szlaków turystycznych oraz zasady poruszania się po nich. Przeszłam/przeszedłam oznaczonym szlakiem.	
4.	Uczestniczyłam/em w rozstawianiu obozu. Zbudowałam/em proste urządzenie obozowe lub wykonałam/em element zdobnictwa obozowego. Znam osiem węzłów, wykorzystałam/em je w praktyce (np. przy budowie urządzeń, w zdobnictwie obozowym lub podczas wędrówki). Przygotowałam/em posiłek dla zastępu na kuchni polowej lub kuchence turystycznej.	
5.	Kompletuję ekwipunek turystyczny odpowiedni na różne pory roku.	
6.	Nadałam/em i odebrałam/em wiadomość przekazaną alfabetem Morse’a.	
7.	Odnalazłam/em w środowisku naturalnym 5 roślin chronionych.	
8.	Obserwowałam/em wybrane zwierzę i opowiedziałam/em innym (w zastępie, w drużynie lub w klasie) o swoich spostrzeżeniach.	
9.	Wykonałam/em pożyteczną pracę na rzecz przyrody.	
POSTAWA OBYWATELSKA		
1.	Znam obszar swojej gminy i jej siedzibę. Sprawnie posługuję się planem lub mapą swojej okolicy, na jej podstawie dotrę we wskazane miejsce.	
2.	Znam daty świąt narodowych, wiem, jakie wydarzenia te święta upamiętniają. Przygotuję z zastępem zbiórkę z okazji jednego z nich.	
3.	Potrafię wskazać na mapie krainy geograficzne Polski.	
4.	Znam flagę Unii Europejskiej. Potrafię wymienić kilka państw, które należą do Unii Europejskiej.	

W okresie próby uczestniczyłam/em w realizacji następujących zadań zespołowych:

LP.	ZADANIE	POTWIERDZENIE
1.		
2.		
3.		
4.		

W okresie próby zdobyłem następujące sprawności:

LP.	SPRAWNOŚĆ	POTWIERDZENIE
1.		
2.		
3.		
	SPRAWNOŚĆ **	
1.		

Dodatkowo podczas realizacji próby na stopień ochotniczki/młodzika zrealizowałem:

LP.	DODATKOWE OSIĄGNIĘCIA	POTWIERDZENIE
1.		
2.		
3.		
4.		

Próbę zamknięto rozkazem _____ z dnia _____

Podpis drużynowego

KARTA PRÓBY na stopień PIONIERKA/ODKRYWCA 21 RDH NS T.R.O.P.

DRUHNA/DRUH _____

Data zamknięcia próby na stopień tropicielki/wywiadowcy: _____

Uczestnicząc w harcerskim życiu, odkrywam swoje zainteresowania. Oceniam siebie i swoje postępowanie odwołując się do Prawa Harcerskiego. Potrafię radzić sobie w różnych sytuacjach działając samodzielnie i odpowiedzialnie. Można na mnie polegać. Jestem czynna/ny, odważana/y, samodzielna/ny.

Podpis otwierającego próbę

Próbie otwarto rozkazem _____ dnia _____

Zalecany czas trwania próby: 9 – 12 miesięcy

LP.	WYMAGANIA	POTWIERDZENIE (DATA I PODPIS)
PRACA NAD SOBĄ		
1.	Określiłam/em swoją największą słabość i podejmę próbę wyeliminowania jej.	
2.	Aktywnie realizuję obowiązki wynikające z mojej wiary.	
3.	Wykazałam/em, że potrafię poświęcić własną przyjemność na rzecz obowiązku.	
4.	Zdobyłam/em nową umiejętność przydatną w gospodarstwie domowym.	
5.	Rzetelnie wykonuję swoje obowiązki domowe.	
6.	Zapisuję ustalone terminy i wyznaczone zadania, jestem punktualna/ny i obowiązkowa/ny.	
7.	Wzięłam/ąłem udział w zaplanowaniu i zorganizowaniu akcji zarobkowej dla drużyny.	
8.	Dbam o sprzęt drużyny. Brałam/em udział w jego konserwacji.	
9.	Dbam o zdrowie i pamiętam o aktywnym odpoczynku, odpowiedniej ilości snu, prawidłowym odżywianiu się, umiem radzić sobie z problemami okresu dojrzewania.	
10.	Załatwiłam/em powierzoną mi sprawę w instytucji lub urzędzie.	
11.	Zorganizowałam/em wyjście zastępu lub drużyny (grupy koleżanek lub kolegów) do kina, teatru, na koncert, do muzeum lub inną imprezę kulturalną.	
12.	Potrafię w prostych sytuacjach porozumieć się w języku obcym.	
13.	Umiejętnie korzystam z Internetu (wyszukuję potrzebne informacje, posiadam adres e-mail).	
DOSKONALENIE HARCERSKIE		
1.	Odwiedziłam/em komendę mojego hufca. Znam adres komendy mojej hufca. Wiem, jak nazywa się komendant hufca.	
2.	Wiem, jakie inne organizacje harcerskie działają w Polsce.	
3.	Czytam książki o tematyce harcerskiej.	
4.	Znam strukturę ZHP.	
5.	Potrafię ocenić czynności życiowe (tętno i oddech), znam prawidłowe tętno dzieci i dorosłych. Potrafię postąpić w przypadku utraty przytomności, ułożyć chorego w pozycji bocznej bezpiecznej. Umiejętnie	

	zastosować różne sposoby przenoszenia poszkodowanych. Potrafię postępować w przypadku zatrucia pokarmowego.	
6.	Odnalazłam/em na mapie miejsce, w którym się znajduję, poprowadziłam/em w czasie gry terenowej lub wycieczki zastęp wg mapy.	
7.	Umiem sprawnie posługiwać się sprzętem pionierskim.	
8.	Brałam udział w organizacji wycieczki zastępu lub drużyny.	
9.	Wyrobiłam/em w sobie pożyteczne nawyki ekologiczne (oszczędzam wodę, gaszę światło, segreguję odpady).	
10.	Wiem, co to jest park narodowy, park krajobrazowy i rezerwat przyrody. Wymienię kilka polskich parków narodowych oraz wskażę występujące w nich osobliwości przyrodnicze. Odwiedziłam/em jeden z parków narodowych, krajobrazowych lub rezerwatów.	
POSZUKIWANIE PÓL SŁUŻBY		
1.	Poznaję historię swojej miejscowości. Wiem, co wyróżnia ją spośród innych (np. znane postacie, historyczne wydarzenia, zabytki, sztuka ludowa).	
2.	Wiem, na czym polega demokracja. Brałam/em udział w demokratycznym podejmowaniu decyzji.	

W okresie próby uczestniczyłam/em w realizacji następujących zadań zespołowych:

LP.	ZADANIE	POTWIERDZENIE
1.		
2.		
3.		

W okresie próby zdobyłem następujące sprawności:

LP.	SPRAWNOŚĆ**	POTWIERDZENIE
1.		
2.		
3.		
SPRAWNOŚĆ ***		
1.		

Dodatkowo podczas realizacji próby na stopień ochotniczki/młodzika zrealizowałem:

LP.	DODATKOWE OSIĄGNIĘCIA	POTWIERDZENIE
1.		
2.		
3.		
4.		

Próbę zamknięto rozkazem _____ z dnia _____

Podpis drużynowego

KARTA PRÓBY na stopień SAMARYTANKA-ĆWIK 21 RDH NS T.R.O.P.

DRUHNA/DRUH _____

Data zamknięcia próby na stopień tropicielki/wywiadowcy: _____

Poszukuję wzorów do naśladowania zgodnych z harcerskimi wartościami zawartymi w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim. Szukam sytuacji, w których mogę pomóc. Pracuję nad swoim charakterem. Wywiązuję się ze swoich obowiązków. Poszukuję swoich zainteresowań i pasji. Rozwijam je zdobywając wiedzę i umiejętności w wybranych dziedzinach. Współtworzę życie drużyny.

Podpis otwierającego próbę

Próbie otwarto rozkazem _____ dnia _____

Zalecany czas trwania próby: 9– 12 miesięcy

LP.	WYMAGANIA	POTWIERDZENIE (DATA I PODPIS)
PRACA NAD SOBĄ		
1.	Znam swoje dobre strony. Rozwijam je i potrafię je wykorzystać na rzecz innych.	
2.	Poszukuję autorytetów. Czerpię z nich motywację do pracy nad sobą.	
3.	Realizuje zadania wynikające z mojej wiary.	
4.	Racjonalnie organizuję własny czas. Planuje przebieg dnia, tygodnia.	
5.	Znam zasady dobrego wychowania, potrafię ubrać się odpowiednio do sytuacji.	
6.	Potrafię korzystać z osiągnięć postępu technicznego, przestrzegam przy tym zasad kultury (np. znam zasady netykiety, wiem, jak korzystać z telefonu komórkowego w miejscach publicznych, kontroluję czas spędzany przy komputerze).	
7.	Udoskonaliłam/em swoją technikę uczenia się lub poprawiłam/em oceny z wybranych przedmiotów szkolnych.	
8.	Systematycznie oszczędzam pieniądze na określony cel.	
9.	Uczę się języka obcego i potrafię wykorzystać jego znajomość (np. potrafię przedstawić się i przywitać w obcym języku).	
10.	Zrobiłam/em przegląd swego tygodniowego jadłospisu pod kątem wartości odżywczych, wyciągnęłam/wyciągnąłem wnioski i wprowadziłam/em poprawki na przyszłość. Znam skutki niedożywienia i przejadania się.	
11.	Potrafię udzielić pierwszej pomocy, w razie potrzeby potrafię zastosować resuscytację (ogól czynności prowadzących do przywrócenia podstawowych czynności życiowych).	
12.	Włączyłem się do prowadzenia gospodarstwa domowego. W trakcie próby przejąłem na siebie dodatkowe obowiązki.	
13.	Załatwiłam/em sprawy organizacyjne biwaku.	

DOSKONALENIE HARCERSKIE		
1.	Wyspecjalizowałam/em się w wybranej dziedzinie harcerskiej (techniki harcerskie lub inna dziedzina pomocna w pracy drużyny). Kierowałam/em projektem dotyczącym tej dziedziny.	
2.	Przeczytałam/em przynajmniej jedną książkę, która pogłębiła moją wiedzę o dziejach ruchu harcerskiego lub skautowego. Zaprezentuję innym (w zastępie, drużynie lub w klasie) wybrane zagadnienie lub znaczącą postać z dziejów harcerstwa.	
3.	Zorganizowałam/em według własnego pomysłu akcję zarobkową w drużynie lub nawiązałam/am pożyteczne dla drużyny kontakty (z osobą, instytucją).	
4.	Znam cele działania Związku Harcerstwa Polskiego.	
POSZUKIWANIE PÓL SŁUŻBY		
1.	Jestem wrażliwa/wy na potrzeby drugiego człowieka – świadomie i odpowiedzialnie podejmuje stałą służbę.	
2.	Sporządziłam/em „mapę potrzeb” występujących w najbliższej okolicy i uczestniczyłam/em w projekcie (zadaniu) odpowiadającym na którąś ze wskazanych potrzeb.	
3.	Orientuję się w bieżących wydarzeniach politycznych, gospodarczych i kulturalnych kraju.	
4.	Znam najważniejsze prawa i obowiązki obywateli RP.	
5.	Przeprowadziłam/em zwiad tematyczny (np. poznając przyrodę, kulturę, historię, współczesne życie społeczne i gospodarcze, poznając ciekawe osoby, mało znane miejsca, zapomniane pamiątki historyczne). Sporządziłam/em dokumentację zwiadu (zawierającą np. opisy, wywiady, pamiątki, fotografie, spis lektur na wybrany temat). W interesujący sposób przedstawiłam/em ją w drużynie.	

W okresie próby uczestniczyłam/em w realizacji następujących zadań zespołowych:

LP.	ZADANIE	POTWIERDZENIE
1.		
2.		
3.		
4.		

W okresie próby zdobyłem następujące sprawności:

LP.	SPRAWNOŚĆ**	POTWIERDZENIE
1.		
2.		
SPRAWNOŚĆ ***		
1.		
2.		
3.		

Próbę zamknięto rozkazem _____ z dnia _____

Podpis drużynowego

